

การประเมินคุณค่าเอกสารทางประวัติศาสตร์ไทย

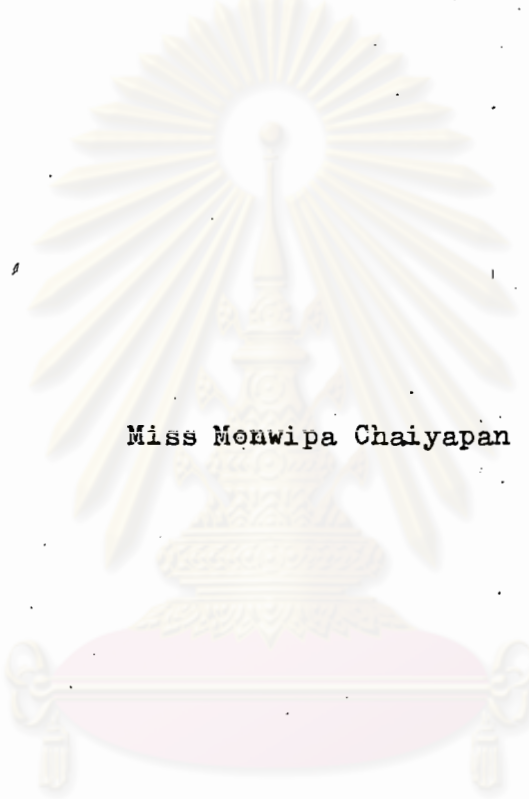
นางสาว มนวิภา ไชยพันธุ์

002315

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2516

EVALUATION OF THAI HISTORICAL SOURCES

Miss Menwipa Chaiyapan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Library Science
Graduate School

Chulalongkorn University

1973

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

- *.....* ประธานกรรมการ
- *.....* กรรมการ
- *.....* กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ศาสตราจารย์สุทธิลักษณ์ อ้วนวงศ์
รองศาสตราจารย์วิลาสงศ์ นพรัตน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การประเมินคุณค่าเอกสารทางประวัติศาสตร์ไทย

ชื่อ นางสาวนวนิภา ไชยพันธุ์ แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา 2515

บทคัดย่อ

ในการค้นคว้าประวัติศาสตร์ไทยก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 ผู้ที่ศึกษาค้นคว้ามักจะประสบปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดแคลนเอกสารที่น่าเชื่อถือได้ ทำให้จำต้องจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะในขอบเขตที่คิดว่ามีข้อมูลเพียงพอเท่านั้น อาทิ ประวัติราชวงศ์ ศาสนา ศิลปะ และการสงคราม ดังนั้น จึงเสมือนว่า ได้มองข้ามการศึกษาขอบเขตอื่น เช่น เศรษฐกิจ การปกครอง การบริหาร กฎหมาย และโครงสร้างทางสังคม ซึ่งมีความสำคัญเท่าเทียมกันกับขอบเขตการศึกษาค้นคว้าอื่น ๆ ทั้งนี้ได้กล่าวแล้วในตอนต้น

จากการศึกษาวิจัยหลักฐานเอกสารเท่าที่พบในปัจจุบันนี้ มีข้อมูลพอเพียงสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในด้าน สังคม เศรษฐกิจ และการปกครองของอาณาจักรลานนา สุโขทัย และอยุธยา ระหว่างปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 21 ข้อมูลเหล่านี้กระจัดกระจายอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กันคือ พบอยู่ในศิลาจารึกบ้าง พบอยู่ในตำนานพงศาวดารบ้าง ฯลฯ เท่าที่รวบรวมได้ มีเอกสารทั้งหมดถึง 165 เรื่อง ซึ่งจำแนกออกได้เป็นจารึก 123 หลัก และอีก 42 เรื่อง เป็นเอกสารที่เป็นบันทึกลายลักษณ์อักษรในรูปหนังสือ เอกสารที่ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรสุโขทัย ได้มาจากจารึก 82 หลัก และเอกสาร 23 เรื่อง เอกสารที่ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์อาณาจักรลานนา ได้มาจากจารึก 29 หลัก และเอกสาร 27 เรื่อง ส่วนข้อมูลทางประวัติศาสตร์อาณาจักรอยุธยาส่วนใหญ่ เป็นเอกสารที่เป็นบันทึกลายลักษณ์อักษรในรูปหนังสือ 21 เรื่อง และเป็นจารึก 12 หลัก

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ได้รวบรวมและจัดทำสาระสังเขปของเอกสารทางประวัติศาสตร์ไทย วิเคราะห์และประเมินคุณค่าเอกสารดังกล่าว และได้จัดทำกรณีศึกษาเรื่อง เพื่อเป็นคู่มือสำหรับบรรณารักษ์ในการให้บริการแก่นิสิตนักศึกษาและนักวิจัย ที่ประสงค์จะค้น

คว้าเรื่องราวในประวัติศาสตร์ไทยก่อนพุทธศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ทาง
ด้านวิชาการวรรณคดีศาสตร์ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Evaluation of Thai Historical Sources

Name Miss Monwipa Chaiyapan Department Library Science

Academic Year 1972

ABSTRACT°

According to many authorities, any research in Thai history before the 14th century has met with one major difficulty, that is, the inadequacy of reliable sources. Consequently, it has limited the scope of study to few areas in which materials are apparently available. These areas are, for example, the history of royal dynasties, religion, art and warfare. So it seems to overlook others such as economic, government, administration, law and social structure which are of equal importance.

It has been found out in this thesis that, so far as the documentary sources of the present day is concerned, there are enough materials for the study of social, economic and political history in the kingdoms of Lanna, Sukhothai and Ayuthia from the late 13th century to the early 16th century. These sources are scattered in various forms. Some are found in the inscriptions and others in the chronicles, legends and myths. They are altogether 165 items which can be classified into 123 inscriptions and 42 printed or written materials. Information concerning the kingdom of Sukhothai is obtained from 82 inscriptions and 23 written documents, while that of the kingdom of Lanna is from 29 inscriptions and 27 written documents. Sources in the history of Ayuthia are mostly found in 21 written documents and 12 inscriptions.

This thesis contains abstracts of Thai historical documents, their analyses and evaluation. A subject index is also provided as a manual for librarians rendering services to students and researchers who want to conduct more systematic study in Thai history in the period before the 16th century.

กิตติกรรมประกาศ

ตลอดระยะเวลา 9 เดือนเต็ม ที่ผู้เขียนใช้เวลาในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ เป็นระยะเวลาที่มีคุณค่าสำหรับผู้เขียนเอง เพราะนอกจากการได้มีโอกาส ได้รับความรู้ จากการทำผลงานชิ้นสุดท้ายตามระเบียบของสถาบันการศึกษาแล้ว สิ่งที่มีคุณค่าอีกประการ หนึ่งที่ผู้เขียนได้รับ คือ การได้รับความกรุณาช่วยเหลือจากบุคคลที่ผู้เขียนขอกล่าวานามเพื่อ เป็นการแสดงความขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้คือ

ศาสตราจารย์สุทธิดิถีชัย อ่ำพันวงศ์ และ รองศาสตราจารย์วิลาสวงศ์ นพรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัย ผู้กรุณาเอาใจใส่ ให้คำแนะนำที่มีคุณค่า และตรวจ แก้ไขสำนวนตลอดเวลาการทำวิจัย

อาจารย์ชูสิริ จามรมา ณ ผู้สนับสนุนในการศึกษาของผู้เขียนครั้งนี้
 ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ผู้ให้คำแนะนำที่มีคุณค่าต่อการศึกษา
 อาจารย์แมนมาศ ชวลิต อาจารย์กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ เจ้าหน้าที่ในกอง
 วรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร และบรรณารักษ์ห้องสมุดต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวก
 สะดวกในการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ

ประการสุดท้าย ขอขอบคุณเพื่อนทุกคนที่มีจากล่าวานามไว้ในที่นี้ไว้ให้หมด . ที่มีส่วน
 ช่วยให้งานวิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จได้ โดยเฉพาะ คุณพิเศษ เจียจันทร์พงษ์ ผู้อุทิศตัว
 โดยมีเห็นแก่เห็นคเห็น้อย ช่วยให้ผู้เขียนมีความเข้าใจในเอกสารประเภทจารึก และ
 เอกสารทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกด้วยภาษาไทยลานนาได้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนให้คำแนะนำที่มี
 คุณค่าในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

มนวิภา ไชยพันธุ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้... .. .	12
วิธีดำเนินการวิจัย... .. .	13
2. หลักการประเมินค่าเอกสาร	15
การประเมินค่าลักษณะภายนอกของเอกสาร	17
การประเมินค่าลักษณะภายในของเอกสาร	19
3. ลักษณะของเอกสารทางประวัติศาสตร์ไทย	23
เอกสารประเภทจารึก	23
เอกสารที่เป็นบันทึกลายลักษณ์อักษรในรูปหนังสือ	32
4. สาระสังเขปของเอกสารทางประวัติศาสตร์ไทย	48
เอกสารประเภทจารึก	48
เอกสารที่เป็นบันทึกลายลักษณ์อักษรในรูปหนังสือ	118
5. การประเมินค่าเอกสาร	324
ที่มาของอาณาจักรและลำดับการสืบราชสมบัติ	325
การปกครอง	339

สังคมและเศรษฐกิจ	350
ศาสนา ศิลปวิทยา และขนบธรรมเนียมประเพณี	356
ความสัมพันธ์กับต่างอาณาจักร.....	368
ครุชนิพนธ์เรื่องจากเอกสารที่นำมาศึกษา.....	392
6. บทสรุป	418
สรุปผลการวิจัย	418
ข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกสารที่ได้จากการศึกษา	434
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นต่อไป.....	435
บรรณานุกรม	437
ประวัติการศึกษา	445

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. แสดงแหล่งสะสมเอกสารทางประวัติศาสตร์ไทยที่จัดทำสาระสังเขป สำรวจเมื่อ เดือน กุมภาพันธ์ 2516	319
2. ที่มาของอาณาจักรลานนาและลำดับกษัตริย์ราชวงศ์มังรายที่ครอง เมืองเชียงใหม่ และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	325
3. ที่มาของอาณาจักรสุโขทัยและลำดับกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วง และ เอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	328
4. ที่มาของอาณาจักรอยุธยาและลำดับกษัตริย์ตั้งแต่สมเด็จพระรามา- ธิบดีที่ 1 ถึงสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และเอกสารอ้างอิงทาง ประวัติศาสตร์	334
5. เหตุการณ์สำคัญในด้านการปกครองและลักษณะการปกครองของ อาณาจักรลานนาสมัยราชวงศ์มังราย และเอกสารอ้างอิงทาง ประวัติศาสตร์	339
6. เหตุการณ์สำคัญด้านการปกครองของอาณาจักรสุโขทัยสมัยราชวงศ์ พระร่วง และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	342
7. เหตุการณ์สำคัญในเรื่องการปกครองของอาณาจักรอยุธยา ตั้งแต่ แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ถึง แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตร- โลกนาถ และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	347
8. เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับเรื่องสังคมและเศรษฐกิจของอาณาจักร ลานนาสมัยราชวงศ์มังราย และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	350
9. เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับเรื่องสังคมและเศรษฐกิจของอาณาจักร สุโขทัยสมัยราชวงศ์พระร่วง และเอกสารอ้างอิงทางประวัตี- ศาสตร์	352

10.	เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับเรื่องสังคมและเศรษฐกิจของอาณาจักรอยุธยา ตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ถึง แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์..	353
11.	เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการศาสนา ศิลปวิทยา และขนบธรรมเนียมประเพณีของอาณาจักรลานนาสมัยราชวงศ์มังราย และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	356
12.	เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการศาสนา ศิลปวิทยา และขนบธรรมเนียมประเพณีของอาณาจักรสุโขทัยสมัยราชวงศ์พระร่วง และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	360
13.	เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการศาสนา ศิลปวิทยา และขนบธรรมเนียมประเพณีของอาณาจักรอยุธยา ตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ถึง แผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	363
14.	เหตุการณ์สำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ของอาณาจักรลานนาสมัยราชวงศ์มังรายกับต่างอาณาจักร และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	368
15.	เหตุการณ์สำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรสุโขทัยสมัยราชวงศ์พระร่วง กับต่างอาณาจักร และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์	383
16.	เหตุการณ์สำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ของอาณาจักรอยุธยากับต่างอาณาจักร ตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ถึง สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และเอกสารอ้างอิงทางประวัติศาสตร์..	386